

Sygn. akt I NSNc 9/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący)

SSN Aleksander Stępkowski (sprawozdawca)

Bożena Cecylia Makuch (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa L. K. syndyka masy upadłości Spółdzielczej Kasy
Oszczędnościowo-Kredytowej „(...)” w upadłości
przeciwko R. O., E. O. i M. P.

o zapłatę

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 17 grudnia 2020 r.

skargi nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego od nakazu zapłaty w postępowaniu
upominawczym wydanego przez Sąd Rejonowy w W. w dniu 6 lipca 2010 r., sygn.
akt I Nc (...),

- 1. oddala skargę,**
- 2. znosi wzajemnie koszty procesu w postępowaniu przed Sędem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Skargą nadzwyczajną wniesioną 29 kwietnia 2020 r. Prokurator Generalny,
na podstawie art. 89 § 1 i § 2 w zw. z art. 115 § 1 i § 1a ustawy z 8 grudnia

2017 roku o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2019, poz. 825 ze zm., dalej: u.SN lub ustawa o SN) z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zaskarżył nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym wydany przez Sąd Rejonowy w W., Wydział I Cywilny w dniu 6 lipca 2010 r., sygn. akt I Nc (...), w części dotyczącej roszczenia przeciwko M. P.

Na zasadzie art. 89 § 1 pkt 2 ustawy o SN, zaskarżonemu postanowieniu zarzucił:

1. rażące naruszenie prawa procesowego przez niewłaściwe zastosowanie art. 498 § 1 i § 2 k.p.c. w zw. z art. 499 § 1 pkt 1 k.p.c. i wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym nakazującego M. P. solidarne z innymi pozwanymi zapłacenie na rzecz powoda Polskiej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. wymienionych w nim kwot pieniężnych i odsetek umownych lub wniesienie sprzeciwu, podczas gdy z treści pozwu i dołączonych do niego dokumentów wynika, że roszczenie skierowane wobec M. P. było oczywiście bezzasadne, albowiem nie był on poręczycielem umowy pożyczki z dnia 15 grudnia 2006 r. o nr (...), zawartej między Polską Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo - Kredytową w W. i R. O., gdyż nie złożył skutecznego oświadczenia woli w tym zakresie i nie podpisał się pod żadnym z dokumentów, z których wynika roszczenie będące podstawą pozwu,
2. rażące naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 876 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. i uznanie, że M. P. jest dłużnikiem solidarnym wobec powoda Polskiej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W., w sytuacji gdy w dniu 15 grudnia 2006 r. między M. P. i Polską Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową w W. nie doszło do złożenia ważnego oświadczenia woli o ustanowieniu poręczenia, albowiem brak jest podpisu M. P., jako poręczyciela na umowie pożyczki z dnia 15 grudnia 2006 r. nr (...), zawartej między Polską Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową w W. a R. O..

Na zasadzie art. 91 § 1 ustawy o SN, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty w części dotyczącej roszczenia przeciwko M. P. i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi

Rejonowemu w W., I Wydział Cywilny z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

Skarga nadzwyczajna wniesiona została w związku z następującym stanem faktycznym.

Pozwem z dnia 16 lutego 2010 r. Polska Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo - Kredytową z siedzibą w W. wniosła do Sądu Rejonowego w W. pozew o zasądzenie solidarnie od R. O., E. O. i M. P. kwoty 48.909,97 zł wraz z odsetkami umownymi w stopie 20% rocznie liczonymi od dnia 16 lutego 2010 r, do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania w łącznej kwocie 4863,00 zł.

Do pozwu zostały dołączone dowody w postaci dokumentów, a w tym umowa pożyczki z dnia 15 grudnia 2006 r. o nr (...), zawarta między Polską Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową w W. i R. O., wraz z formularzem „oświadczenie poręczycieli”, w którym E. O. oraz M. P. wymieniono, jako poręczycieli. Pod oświadczeniem poręczycieli figuruje podpis E. O. (w rubryce „poręczyciel”) oraz na tej samej stronie, ale w miejscu innym niż oznaczone jako podpis poręczyciela (w rubryce „współmałżonek”, pod podpisem E. O.) figuruje podpis innej osoby (który nie jest czytelny).

Do pozwu załączono też kopie pism tj. kierowanego do R. O.a wezwania do zapłaty opóźnionej raty kredytu (z 14 października 2009 r.) i ponownego wezwania do zapłaty (z 5 listopada 2009 r.), kopie powiadomień kierowanych do E. O. oraz M. P. informujących o zaległości w spłacie kredytu (z 14 października 2009 r. oraz z 5 listopada 2009 r.), a także skierowane m.in. do R. P. zawiadomienie o wypowiedzeniu kredytu (z dnia 7 grudnia 2009 r.) oraz ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty (z 11 stycznia 2010 r.) z informacją o łącznej kwocie do spłaty (k.16-26 akt I Nc (...)). Do pozwu nie zostały załączone potwierdzenia doręczenia ww. pism.

Sąd Rejonowy w W. I Wydział Cywilny nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanym w dniu 6 lipca 2010 r., w sprawie o sygn. I Nc (...) nakazał, by R. O., E. O. i M. P. zapłacili solidarnie na rzecz powoda Polskiej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej w W. kwotę 48 909,97 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości 20 % rocznie liczonymi od dnia 16 lutego 2010

r. do dnia zapłaty oraz kwotę 3 029,00 zł tytułem kosztów procesu w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaty albo wnieśli sprzeciw.

Z uzasadnienia nakazu zapłaty, sporządzonym na podstawie art. 92 u.SN na potrzeby prowadzonej w tej sprawie kontroli nadzwyczajnej, wynika, że Sąd Rejonowy ustalając stan faktyczny, uznał, że drugi z podpisów znajdujących się na formularzu oświadczenia poręczycieli, jest podpisem M. P. wpisanym w nieprawidłową rubrykę (s. 1 uzasadnienia nakazu sygn. akt I Nc (...), k. 61).

Pozwany M. P. otrzymał nakaz zapłaty 28 lipca 2011 r. (nakaz odebrała siostra pozwanego - k. 30 akt sygn. I Nc (...)). Doręczenie to zostało uznane za skuteczne stosownie do art. 138 § 1 k.p.c. (k. 84 akt sygn. I Nc (...)). Co do pozostałych pozwanych nakaz został uznany za doręczony (k. 76 akt sygn. I Nc (...)).

W związku z brakiem zaskarżenia, nakaz uprawomocnił się w wobec M. P. w dniu 11 sierpnia 2010 r. oraz wobec pozostałych pozwanych w dniu 31 sierpnia 2010 r. (k. 76 i 84 akt sygn. I Nc (...)).

Prokurator Generalny uzasadniając podstawy skargi nadzwyczajnej, w pierwszej kolejności wskazał, że wystąpienie ze skargą nadzwyczajną jest konieczne dla zapewnienia zgodności orzeczenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, która to przesłanka warunkuje wniesienie skargi nadzwyczajnej i która odwołuje się do zasady ustrojowej wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP oraz przytoczył argumenty przemawiające za takim stwierdzeniem. W szczególności podkreślił, że sprzeczne z zasadą demokratycznego państwa prawnego jest orzeczenie zobowiązujące do zapłaty osobę wskazaną w pozwie jako jeden z dłużników solidarnych, która jednak, jak wynika z załączonej do pozwu dokumentacji, nie jest zobowiązana z umowy będącej podstawą roszczenia (s. 5-6 skargi, k. 29-30).

Uzasadniając zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego, Prokurator Generalny wskazał, iż nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli według treści pozwu roszczenie jest oczywiście bezzasadne. Jak podkreślił, roszczenie skierowane wobec osoby, która nie jest poręczycielem, jest oczywiście bezzasadne, a do dokonania powyższej oceny wystarczy weryfikacja twierdzeń faktycznych zawartych w pozwie i załączonych dokumentach (s. 8 skargi, k. 32).

Uzasadniając zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego, wyjaśnił instytucję poręczenia i zwrócił uwagę, że stosownie do art. 876 § 2 k.c. oświadczenie poręczyciela powinno być pod rygorem nieważności złożone na piśmie. Odnosząc ten wymóg do przedmiotowej sprawy wskazał, że w dołączonej do pozwu umowie pożyczki z dnia 15 grudnia 2006 r. o nr (...), zawartej między Polską Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową w W. i R. O., wymieniono jako poręczycieli dwie osoby: E. O. i M. P., jednak pod oświadczeniem o przyjęciu zobowiązania do zapłaty kwoty wynikającej z umowy pożyczki na wypadek jej niespłacenia przez pożyczkobiorcę podpisała się jedynie E. O., a jej mąż pod oświadczeniem o wyrażeniu zgody na udzielenie poręczenia. Natomiast nie ma podpisu M. P. pod oświadczeniem o udzieleniu poręczenia za zobowiązanie R. O. (s. 8 skargi, k. 32). Jak podkreślił Skarżący, w związku z tym, że M. P. nie podpisał się jako poręczyciel na umowie pożyczki, nie stał się zatem w żadnych okolicznościach zobowiązany do spłaty wobec Polskiej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej zadłużenia wynikającego z ww. umowy pożyczki, a zatem skierowanie przeciwko niemu roszczenia było oczywiście bezzasadne (s. 9 skargi, k. 33).

Skarżący wskazał, że naruszenia wskazanych przepisów prawa procesowego i materialnego miały charakter „rażący, a ich skutkiem było wydanie orzeczenia nakładającego obowiązek zapłaty wobec osoby, która nie była zobowiązana.

W odpowiedzi na skargę nadzwyczajną z dnia 17 lipca 2019 r. Syndyk masy upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej „(...)” w upadłości z siedzibą w W. L. K., wniósł o oddalenie skargi względem Syndyka, z uwagi na dokonaną na rzecz „A.” sp. z o.o. w S. w dniu 22 marca 2012 roku cesję wierzytelności wynikającej z umowy pożyczki nr (...) z dnia 15 grudnia 2006 r., skutkującą zmianą podmiotu, któremu wierzytelność przysługuje, w związku z czym SKOK (...) nie jest już wierzycielem zarówno R. O., E. O., jak i M. P..

W odpowiedzi na skargę A. sp. z o.o. z siedzibą w S. wniosła o odrzucenie skargi w stosunku do Spółki A. i powołując się na art. 192 pkt 3 k.p.c. wskazała, że brak jest legitymacji procesowej Spółki A. w tej sprawie, bowiem nie była ona

stroną, powodową, w sprawie I Nc (...). Postępowanie ze skargi nadzwyczajnej nie jest nowym postępowaniem, ale dalszym ciągiem rozpoznawania sprawy prawomocnie rozstrzygniętej, której A. nie była stroną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skargę nadzwyczajną należało oddalić.

I.

1. Ramy kontroli nadzwyczajnej określają bezpośrednio przepisy art. 89-95 u.SN. Wprowadzenie do polskiego systemu prawnego instytucji kontroli nadzwyczajnej miało na celu zaradzenie istniejącemu wcześniej deficytowi środków zaskarżenia pozwalających eliminować z obrotu prawnego ostateczne rozstrzygnięcia sądowe, które nie mogą być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia, choć naruszają, na różne sposoby, konstytucyjne zasady, prawa lub wolności, w sposób rażąco naruszają przepisy prawa lub zostały wydane na podstawie ustaleń w oczywisty sposób sprzecznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Aby jednak orzeczenie sądu powszechnego mogło zostać uchylone lub zmienione w trybie kontroli nadzwyczajnej, dodatkowo sąd musi stwierdzić, że jego ingerencja w powagę rzeczy osadzonej jest konieczna dla zapewnienia zgodności z zasadą ustrojową wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP, a mianowicie z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Skarga nadzwyczajna poszerza zatem istniejącą gamę środków zaskarżenia, jednak sama w sobie jest instrumentem o wąskim kręgu podmiotów legitymowanych czynnie, o precyzyjnie uregulowanych podstawach materialnoprawnych oraz ograniczonym czasowo.

2. Może być ona wniesiona wyłącznie przez podmioty szczególnie do tego legitymowane w art. 89 § 2 u.SN. W odniesieniu do orzeczeń, które uprawomocniły się przed wejściem w życie ustawy o Sądzie Najwyższym (tj. przed 3 kwietnia 2018 r.), legitymacja do wniesienia skargi nadzwyczajnej przysługuje wyłącznie Rzecznikowi Praw Obywatelskich i Prokuratorowi Generalnemu (art. 115 § 1a

u.SN).

3. Art. 89 § 1 wąsko określa także zakres przedmiotowy skargi nadzwyczajnej, która może zostać wniesiona jedynie wówczas, gdy można ją oprzeć na przynajmniej jednej z trzech podstaw, określonych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN (przesłanki szczegółowe) a dodatkowo, gdy jest to konieczne dla zapewnienia zgodności prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych i wojskowych z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (ogólna przesłanka funkcjonalna). Podstawami szczegółowymi skargi może być naruszenie zasad lub wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji; rażąco, a zatem nie każde lecz jedynie szczególnie poważne, naruszenie prawa przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie; wreszcie trzecią szczegółową podstawą skargi jest oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Sąd Najwyższy podkreśla, że połączenie w art. 89 § 1 ogólnej przesłanki funkcjonalnej ze szczegółowymi podstawami skargi nadzwyczajnej sformułowaniem „o ile”, jednoznacznie wskazuje na konieczność jednoczesnego (koniunktywnego) zaistnienia przesłanki funkcjonalnej i którejś (przynajmniej jednej) z jej szczegółowych podstaw wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 ustawy o Sądzie Najwyższym (zob. wyrok z 25 czerwca 2020 r. I NSNc 48/19). Oceniając zasadność wniesienia skargi nadzwyczajnej należy zatem ustalić najpierw zaistnienie którejś z przesłanek szczegółowych oraz dodatkowo to, czy jej zaistnienie oznacza w danym przypadku, że uchylene prawomocnego wyroku sądu powszechnego lub wojskowego jest „konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej”. W świetle tej ogólnej przesłanki funkcjonalnej należy też stwierdzić, że zarówno ocena „rażącości” naruszenia prawa, lub „oczywistości” podnoszonej sprzeczności ustaleń sądu z treścią materiału dowodowego, musi być oceniana przez pryzmat tego, czy intensywność zarzucanych naruszeń prowadzi do zaistnienia przesłanki funkcjonalnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

Na podmiocie inicjującym kontrolę nadzwyczajną prawomocnego orzeczenia ciąży obowiązek przytoczenia i uzasadnienia podstaw wniesienia skargi

nadzwyczajnej (art. 95 pkt 1 u.SN w zw. z art. 398⁴ § 1 k.p.c.). Oznacza to konieczność wskazania i uzasadnienia nie tylko którejs spośród szczegółowych podstaw skargi (art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN), ale również, wykazanie, w kontekście realiów konkretnej sprawy, zaistnienia przesłanki funkcjonalnej (art. 89 § 1 *principium* u.SN), czyli wyjaśnienia, z czego wynika konieczność uchylecia lub zmiany prawomocnego orzeczenia sadu powszechnego dla zapewnienia zgodności z zasadą wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP. Samo wykazanie przez Skarżącego, iż orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub, że w sposób rażąco narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, nie jest jeszcze wystarczające.

4. Ustawodawca ograniczył także możliwość wniesienia skargi czasowo. Zgodnie z art. 89 § 3 u.SN skargę nadzwyczajną wnosi się w terminie 5 lat od uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna - w terminie roku od ich rozpoznania. Przy czym zgodnie z art. 89 ust. § 4 u.SN jeżeli zachodzą przesłanki wskazane w § 1, a zaskarżone orzeczenie wywołało nieodwracalne skutki prawne, w szczególności jeżeli od uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło 5 lat, a także jeżeli uchylenie orzeczenia naruszyłoby międzynarodowe zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej, Sąd Najwyższy ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których wydał takie rozstrzygnięcie, chyba że zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji przemawiają za wydaniem rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 91 § 1 u.SN. Jednocześnie jednak na mocy przepisu przejściowego, art. 115 § 1 u.SN, w okresie 3 lat od wejścia w życie ustawy o Sądzie Najwyższym (co miało miejsce 3 kwietnia 2018 r.) skarga nadzwyczajna może być wniesiona także od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawach, które uprawomocniły się po dniu 17 października 1997 r. Stosownie zaś do art. 115 § 1a u.SN, skarga nadzwyczajna od prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, które uprawomocniło się przed jej wejściem w życie, może być wniesiona przez Prokuratora Generalnego lub Rzecznika Praw Obywatelskich.

II.

5. Badając ustawowe przesłanki zasadności i dopuszczalności wniesionej przez Prokuratora Generalnego skargi nadzwyczajnej na nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym wydany przez Sąd Rejonowy w W., Wydział I Cywilny w dniu 6 lipca 2010 r., sygn. akt I Nc (...) w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, iż nie budzi wątpliwości, że orzeczenie wydane zostało przez sąd powszechny.

Zaskarżony nakaz jest również prawomocny. Zgodnie z art. 504 § 2 k.p.c. (w brzmieniu z dnia wydania nakazu), nakaz zapłaty, przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie sprzeciwu, ma skutki prawomocnego wyroku. W analizowanej sprawie pomimo doręczenia nakazów i pouczenia, żaden z pozwanych postępowania upominawczego nie wniósł sprzeciwu, w związku z czym nakaz zapłaty nie utracił mocy i ma skutki prawomocnego wyroku (art. 504 § 1 i art. 505 § 1 k.p.c. w brzmieniu z dnia wydania nakazu zapłaty). Z akt sprawy nie wynika również, by od zaskarżonego orzeczenia wniesiono wcześniej skargę nadzwyczajną (art. 90 § 1 u.SN).

6. Sąd Najwyższy podziela stanowisko Skarżącego, że zaskarżony nakaz zapłaty nie może zostać wzruszony w drodze nadzwyczajnych środków zaskarżenia innych niż skarga nadzwyczajna. W świetle art. 424⁶ k.p.c. wykluczone jest złożenie ewentualnej skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Bezskutecznie upłynął także termin na wniesienie skargi o wznowienie postępowania (art. 408 k.p.c.).

7. W świetle art. 89 § 1 i 2 w zw. z art. 115 § 1 i 1a u.SN biorąc pod uwagę datę wydania zaskarżonego w przedmiotowej sprawie orzeczenia nie budzi wątpliwości legitymacja Prokuratora Generalnego do wniesienia skargi nadzwyczajnej, podobnie jak dochowanie terminu na jej wniesienie. Sąd Najwyższy na mocy przytoczonych przepisów uprawniony jest do ewentualnej zmiany lub uchylecia zaskarżonego nakazu zapłaty w przypadku, gdyby okazało się, że podniesione w skardze nadzwyczajnej zarzuty są zasadne oraz wydania odpowiedniego rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 91 § 1 u.SN, jeżeli przemawiają za tym zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone

w Konstytucji.

8. Skarżący formułując zarzuty wyjaśnił na czym w jego ocenie polegało w przedmiotowej sprawie rażące naruszenie prawa procesowego oraz materialnego. Odniósł się także do przesłanki funkcjonalnej, wskazując na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Pozwala to uznać, iż skarga spełnia wymogi formalne pozwalające na jej rozpoznanie.

9. Konstrukcja skargi nadzwyczajnej, zakładająca koniunkcję którejs z podstaw szczegółowych oraz ogólnej podstawy funkcjonalnej wymaga, aby w pierwszej kolejności dokonać oceny podstaw szczegółowych, a następnie dopiero dokonać oceny tego, czy w przypadku uznania którejs ze szczegółowych podstaw skargi za uzasadnione, prowadzą one dodatkowo do ziszczenia się również przesłanki funkcjonalnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

III.

10. Stosownie do art. 89 § 1 pkt 2 u.SN podstawą skargi nadzwyczajnej może być rażące naruszenie prawa, zarówno materialnego, jak i procesowego, przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie. Podobnie zatem jak ma to miejsce w przypadku skargi kasacyjnej także w skardze nadzwyczajnej, konieczne jest wykazanie, że naruszenie prawa, przy czym przy skardze nadzwyczajnej także procesowego, nastąpiło przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie.

Prokurator Generalny na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.SN zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu rażące naruszenie prawa procesowego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 498 § 1 i § 2 k.p.c. w zw. z art. 499 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz rażące naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 876 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c.

11. W doktrynie i orzecznictwie, na gruncie art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., uznaje się, że naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie polega na błędnym przyjęciu lub zaprzeczeniu związku, jaki zachodzi między faktem ustalonym w procesie a normą prawną (zob. T. Ereciński, Komentarz do art. 398³

Kodeksu postępowania cywilnego [w:] T. Ereciński [red.], J. Gudowski, K. Weitz, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom III, Postępowanie rozpoznawcze, LEX/el. 2016, pkt 15). Polega ono na błędnym podciągnięciu konkretnego stanu faktycznego pod hipotezę normy prawnej (błąd subsumcji), czyli mylnym zrozumieniu treści zastosowanego przepisu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego: z 20 listopada 2002 r., II CKN 1492/00, z 16 czerwca 2020 r., I NSNc 40/19, wyrok Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2019 r., I NSNc 7/19). Naruszenie prawa materialnego w tej formie polegać może także na niezastosowaniu określonej normy prawnej do konkretnego stanu faktycznego, pomimo istnienia podstaw do dokonania subsumcji (zob. wyrok SN z dnia 3 lipca 1997 r., I CKN 179/97). Popęlnienie takiego błędu jest możliwe na dalszym etapie rozpoznania sprawy, już po właściwym skonstruowaniu podstawy faktycznej wyrokowania, włącznie z przeprowadzeniem oceny dowodów (zob. J. Jaśkiewicz, Poznanie faktów w procesie cywilnym, Warszawa 2013, s. 159; L. Morawski, Ciężar dowodu - niektóre problemy dowodowe, „Studia Prawnicze” 1982, (t. XXXII), s. 202).

Takie rozumienie naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie może być odniesione do naruszenia, o którym mowa w art. 89 § 1 pkt 2 ustawy o SN, a zatem także do naruszenia prawa procesowego.

12. Skarżący formułując zarzut rażącego naruszenia prawa zarówno materialnego jak i procesowego podniósł, że z treści pozwu i dołączonych do niego dokumentów wynika, że nie doszło do złożenia skutecznego oświadczenia woli o ustanowieniu poręczenia ze względu na to, że M. P. nie podpisał się pod żadnym z dokumentów, z których wynika roszczenie będące podstawą pozwu. Także w treści uzasadnienia Skarżący omawiając stan faktyczny wskazał, że „pod oświadczeniem figuruje jedynie podpis E. O. Brak podpisu M. P. - drugiej z wskazywanych, jako poręczyciel, osoby.” (s. 5 skargi, k. 29).

Także przy uzasadnieniu podstaw skargi Skarżący w zakresie dotyczącym rażącego naruszenia przepisów proceduralnych zwracał uwagę na to, że w przypadku, gdy „z załączonej do pozwu dokumentacji wynika, że osoba wskazana w pozwie, jako jeden z dłużników solidarnych nie jest zobowiązana z umowy będącej podstawą roszczenia, niedopuszczalne jest wydanie orzeczenia zobowiązującego ją do zapłaty (s. 6 skargi, k. 30), jak też wskazywał, że

„roszczenie skierowane wobec osoby, która nie jest poręczycielem, jest oczywiście bezzasadne, a do dokonania powyższej oceny wystarczy weryfikacja twierdzeń faktycznych zawartych w pozwie i załączonych dokumentach” (s. 8 skargi, k. 32).

Podobnie, uzasadniając rażące naruszenie przepisów prawa materialnego podnosił, że Oświadczenie poręczyciela powinno być pod rygorem nieważności złożone na piśmie” (s. 8 skargi, k. 32), natomiast jak wskazał „Pod oświadczeniem o przyjęciu zobowiązania do zapłaty kwoty wynikającej z umowy pożyczki na wypadek jej niespłacenia przez pożyczkobiorcę podpisała się jednak jedynie E. O., a jej mąż podpisał się pod oświadczeniem o wyrażeniu zgody na udzielenie poręczenia. M. P. nie podpisał się pod oświadczeniem o udzieleniu poręczenia za zobowiązanie R. O.” (s. 8 skargi, k. 32) i Skarżący stwierdził, że „M. P. nie zawarł w dniu 15 grudnia 2006 r. z Polską Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową w W. ważnej umowy poręczenia, albowiem nie podpisał się jako poręczyciel na umowie pożyczki z dnia 15 grudnia 2006 r. o nr (...) zawartej między tą Kasą i R. O. M. P. nie stał się zatem w żadnych okolicznościach zobowiązany do spłaty (s. 8 skargi, k. 32).

Sformułowanie zarzutów, jak też treść uzasadnienia nie pozostawiają wątpliwości, iż zarzut rażącego naruszenia przepisów Prokurator Generalny oparł, na założeniu, iż M. P. nie złożył podpisu, a w konsekwencji nie zawarł z Polską Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową w W. ważnej umowy poręczenia.

Jednocześnie jednak, jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, sporządzonym na podstawie art. 92 u.SN, Sąd Rejonowy w W. ustalił, że „Jako poręczycieli pożyczki składających oświadczenie wpisano E. O. oraz M. P.. Pod oświadczeniem podpisała się E. O. oraz osoba, co do której Sąd wydając przedmiotowy nakaz zapłaty uznał, że jest to podpis M. P. wpisany w nieprawidłową rubrykę” (s. 1 uzasadnienia nakazu sygn. akt I Nc (...), k. 61).). Ustalenie Sądu Rejonowego w W. nie zostało zakwestionowane w sprzeciwie od nakazu zapłaty przez pozwanych.

Twierdzenie Prokuratora Generalnego o braku podpisu M. P. jest zatem sprzeczne z ustaleniem Sądu Rejonowego w W., którym związany jest Sąd Najwyższy.

13. Sposób sformułowania zarzutów i treść uzasadnienia skargi skłaniają

natomiast do wniosku, że skarżący w istocie wadliwości rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w W. dopatruje się w wadliwej ocenie materiału dowodowego przez sąd.

Należy zaznaczyć, że właśnie ze względu na to, że błędy w zakresie dotyczącym sfery ustaleń faktycznych poczynionych przez sąd *meriti* mogą przemawiać za potrzebą uchylenia prawomocnego orzeczenia ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, ustawodawca przewidział trzecią podstawę skargi nadzwyczajnej tj. oczywistą sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Opierając się na podstawie z art. 89 § 1 pkt 3 u.SN skarżący ma zatem możliwość kwestionowania prawidłowości dokonanej oceny materiału dowodowego przez sąd dokonujący ustaleń stanowiących faktyczną ośnowę rozstrzygnięcia.

Zarzut ten można podnieść tylko wtedy, gdy zebrany w sprawie, zakończonej prawomocnym wyrokiem, materiał dowodowy prowadzi do innych wniosków w zakresie ustaleń faktycznych niż te, które stały się podstawą orzekania sądu. Przedmiotem skargi nadzwyczajnej mogą być w tym przypadku błędy w ocenie i interpretacji materiału dowodowego zebranego w sprawie, co obejmuje zarówno błąd wadliwej ewaluacji, a zatem nieprawidłowej oceny materiału dowodowego i nieprawidłowego wyciągnięcia z niego wniosków oraz błąd braku, który polega na błędnie lub w sposób niepełny przyjętych ustaleniach, poprzez pominięcie określonych faktów wynikających z materiału dowodowego, przy czym błędy te muszą prowadzić do oczywistej sprzeczności, i to w odniesieniu do istotnych ustaleń. (zob. K. Szczucki [w:] *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, Warszawa 2018, art. 89, wyrok Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2020 r., I NSNu 2/20). Kognicja Sądu Najwyższego w tym zakresie ogranicza się przy tym do weryfikacji tego, czy ustalenia poczynione przez sąd znajdują oparcie w treści zgromadzonego materiału dowodowego.

W rzeczywistości zatem skarżący kwestionuje ustalenia faktyczne sądu *meriti* polegające na uznaniu podpisu złożonego pod podpisem pierwszego poręczyciela (E. O.) za podpis M. P.. Niestety, w *petitum* skargi nadzwyczajnej skarżący bynajmniej nie ujawnił intencji objęcia zakresem zaskarżenia tego aspektu

wyroku sądu pierwszej instancji a musiałby się on wiązać z powołaniem jako podstawy skargi również art. 89 § 1 pkt. 3. W świetle tego braku, biorąc pod uwagę związanie Sądu Najwyższego zakresem zaskarżenia na podstawie art. 95 u.SN w zw. z art. 389¹³ § 1 i 2 k.p.c. trudno mówić nie tylko o rażącym naruszeniu prawa, ale w ogóle o jakimkolwiek naruszeniu prawa materialnego w postaci art. 876 § 1 i 2 w zw. z art. 58 § 1 k.c..

Należałoby oczekiwać od podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi nadzwyczajnej, aby stosownie do okoliczności sprawy skargę opierały na takich podstawach szczegółowych, które będą odpowiadać dostrzeżonym przez skarżącego uchybieniom i które umożliwiłaby Sądowi Najwyższemu dokonanie pełnej oceny, czy w okolicznościach danej sprawy zachodzi co najmniej jedna z przesłanek szczegółowych, a w dalszej kolejności, czy istnieje konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Brak powołania przez Prokuratora Generalnego jako podstawy skargi, obok art. 89 § 1 pkt 2 u.SN, także art. 89 § 1 pkt 3 u.SN w przedmiotowej sprawie powoduje, że Sąd Najwyższy nie ma możliwości zweryfikowania ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego w W., które sprowadzają się do uznania, iż na oświadczeniu poręczycieli drugi podpis należy do M. P., a następnie porównania z treścią zgromadzonego materiału dowodowego i sprawdzenia, czy wzajemnie się nie wykluczają. Sąd Najwyższy nie ma możliwości samodzielnego przeprowadzenia postępowania dowodowego i wyciągnięcia wniosków z zebranego materiału dowodowego oraz zestawienie ich z wnioskami, do których doszedł sąd *meriti* przy dokonywaniu ustaleń faktycznych.

14. Podniesiony przez Prokuratora Generalnego zarzut rażącego naruszenie prawa procesowego przez niewłaściwe zastosowanie art. 498 § 1 i § 2 k.p.c. w zw. z art. 499 § 1 pkt 1 k.p.c. nie jest zasadny.

Zgodnie z art. 498 k.p.c. (w brzmieniu z dnia wydania zaskarżonego nakazu zapłaty, obecnie art. 480¹ k.p.c.) nakaz zapłaty wydaje się, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego, a w innych sprawach, jeżeli przepis szczególny tak

stanowi (§ 1). W razie braku podstaw do wydania nakazu zapłaty przewodniczący wyznacza rozprawę, chyba że sprawa może być rozpoznana na posiedzeniu niejawnym (§ 2).

Natomiast zgodnie z art. 499 pkt 1 k.p.c. nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli według treści pozwu roszczenie jest oczywiście bezzasadne.

Jak przyjmuje się zarówno w orzecznictwie jak i w doktrynie, z oczywistą bezzasadnością roszczenia mamy do czynienia w przypadku, gdy już na pierwszy rzut oka widoczne jest, że zgłoszone przez powoda żądanie nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem jest ono sprzeczne z przepisami prawa materialnego lub procesowego. Ocena taka ma nasuwać się już po analizie treści pozwu oraz dowodów, jeżeli zostały zgłoszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 stycznia 1966 r., I CZ 124/65; z 13 sierpnia 1970 r., II CZ 104/70; z 1 stycznia 1971 r., I CZ 7/71; z 15. Kwietni 1971 r., I CZ 50/71, OSP 1971/12; z 8 października 1984 r., II CZ 112/84, O. M. Piaskowska [w:] M. Kuchnio, A. Majchrowska, K. Panfil, J. Parafianowicz, A. Partyk, A. Rutkowska, D. Rutkowski, A. Turczyn, O. M. Piaskowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz*, Warszawa 2020, art. 499; A. Olaś [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian. Tom I i II*, red. T. Zembruski, Warszawa 2020, art. 499; (zob. M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I*, Warszawa 2020, art. 499). Sąd Najwyższy wskazywał też, że znamię „oczywistości” implikuje to, że bezzasadność roszczenia musi być stwierdzalna *prima facie*, od razu, jawna, widoczna, niewątpliwa, niewymagająca dowodu lub badania (zob. uzasadnienie uchwały SN z 17.01.2001 r., III CZP 49/00).

Skarżący wskazał, że pod oświadczeniem o przyjęciu zobowiązania do zapłaty kwoty wynikającej z umowy pożyczki na wypadek jej niespłacenia przez pożyczkobiorcę podpisała się jedynie E. O., a jej mążzonek podpisał się pod oświadczeniem o wyrażeniu zgody na udzielenie poręczenia (s. 8 skargi, k.32).

Zważywszy jednak na to, że na formularzu oświadczenia wpisane były jako poręczyciele dwie osoby, w tym M. P., oraz znajdowały się na nim dwa podpisy, w

tym jeden nieczytelny, a sąd nie miał wiedzy czy E. O. jest zamężna, a dodatkowo nieczytelny podpis znajdujący się w miejscu przeznaczonym na podpis małżonka poręczyciela nie był tożsamy z podpisem R. O.a, sąd *prima facie*, bez zbadania do kog należy ten drugi podpis nie mógł stwierdzić, iż M. P. nie jest z całą pewnością poręczycielem. Stąd nie jest zasadne twierdzenie, iż doszło do naruszenia, a tym bardziej rażącego naruszenia art. 498 § 1 i § 2 k.p.c. w zw. z art. 499 pkt 1 k.p.c.

15. Prokurator Generalny nie zarzucił również rażącego naruszenia art. 499 pkt 2 k.p.c., zgodnie z którym nakaz zapłaty nie jest wydawany, w przypadku, gdy twierdzenia co do faktów budzą wątpliwość. Co prawda w treści uzasadnienia przywołany jest „art. 499 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.” ale z jednoczesnym przytoczeniem treści wyłącznie pkt 1, a przywoływane w treści uzasadnienia stanowiska doktryny odnoszone są do całej treści art. 499 k.p.c., co nie daje żadnych podstaw do uznania, iż Skarżący zarzucił naruszenie art. 499 § 1 pkt 2 k.p.c., chociaż to ewentualnie tu można byłoby się dopatrywać naruszenia przepisów. Zważywszy jednak, że stosownie do odpowiednio stosowanego art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę nadzwyczajną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; a w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod rozwagę jedynie nieważność postępowania, Sąd Najwyższy nie ma podstaw do dokonania oceny, czy doszło do rażącego naruszenia art. 498 § 1 i § 2 k.p.c. w zw. z art. 499 § 1 pkt 2 k.p.c.

16. Wobec przyjętych przez Sąd Rejonowy w W. ustaleń faktycznych, bezzasadny jest zarzut nie tylko rażącego, ale jakiegokolwiek naruszenia prawa materialnego. Sąd Rejonowy uznając bowiem, że złożony na oświadczeniu poręczycieli drugi z podpisów należy do M. P., musiał uznać, że M. P. jest dłużnikiem solidarnym wobec powoda.

Z powyższych względów, skargę nadzwyczajną Prokuratora Generalnego należało uznać za bezzasadną i w konsekwencji oddalić.

17. Ze względu na bezpodstawność zarzutów rażącego naruszenia prawa zbędne jest dokonanie weryfikacji przez Sąd Najwyższy przesłanki funkcjonalnej.

18. Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy, na podstawie art. 91 § 1 *in fine* u.SN. oddalił skargę nadzwyczajną.

Jednocześnie, na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN Sąd Najwyższy zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołanego wniesieniem skargi nadzwyczajnej.